Convenant Gelders bibliotheekwerk

De beste bibliotheek voor elke Gelderlander

Versie 1.0

Samengesteld in opdracht van de stuurgroep Gelders bibliotheekwerk

Het convenant

De kracht van Gelders bibliotheekwerk

Een uitgestrekte provincie als Gelderland kent gemeenten met vele gezichten. Elke Gelderse bibliotheek heeft daarom een eigen gezicht. Dat is maar goed ook. Want in elke kern, stad of wijk wonen andere Gelderlanders, die iets anders (mogen) verwachten van hún bibliotheek.

Voor de één is de bibliotheek een plek voor leesplezier, taalvaardigheid, digitale inclusie en persoonlijke ontwikkeling. De ander is blij met de bibliotheek als huiskamer van dorp, stad en wijk: een derde plek naast thuis en werk of school, waar inwoners elkaar ontmoeten, gezien worden en meedoen. En voor wie in een kleinere kern woont, is de bibliotheek een aparte hoek in het buurthuis, een bus, of zelfs een boekenfiets.

Gelderse bibliotheken hebben ook veel gemeen. Ze leveren een niet te missen bijdrage aan verschillende (lokale) maatschappelijke opgaven. Kansengelijkheid, actief burgerschap, bestaanszekerheid, leefbare wijken en kernen met veerkrachtige bewoners die hun bijdrage aan de samenleving kunnen leveren, dat krijgen gemeenten en provincie niet alleen voor elkaar. Dat doen ze samen met de bibliotheken.

Dat doen de Gelderse bibliotheken goed en dat doen ze samen. Met elkaar en met allerlei partners in de buurt ontvangen ze samen jaarlijks 7,3 miljoen bezoekers. Samenwerken loont. Dat laten de bibliotheken al jaren zien. Zo levert een investering in de bibliotheek de samenleving een veelvoud op. En omdat voorkomen beter is dan genezen, werken alle ondertekenaars van dit convenant samen aan sterk bibliotheekwerk, ieder vanuit de eigen rol.

Waarom een convenant?

Met het Convenant Gelders bibliotheekwerk bundelen wij, de Gelderse gemeenten, bibliotheekorganisaties (verenigd in de samenwerkende Gelderse Bibliotheken), Rijnbrink en provincie Gelderland, als stelselpartners onze krachten voor één gezamenlijke ambitie: een sterk, toekomstbestendig bibliotheeknetwerk dat elke Gelderlander bereikt.

De gewijzigde Wsob is een erkenning van het maatschappelijk belang van de bibliotheken. De duidelijkheid over ieders rol en verantwoordelijkheid, de introductie van de zorgplicht voor gemeenten en provincie en de extra rijksmiddelen die vanaf 2027 structureel beschikbaar zijn, helpen om onze gezamenlijke verantwoordelijkheid handen en voeten te geven.

De wet alléén biedt echter onvoldoende waarborg voor toekomstbestendig bibliotheekwerk zoals we dat in Gelderland al kennen en onze inwoners gunnen. Daarom kiezen wij voor een aanvullende, stimulerende samenwerking. We werken aan duurzame maatschappelijke impact door kennisdeling, bestuurlijke afstemming en gezamenlijke ondersteuning. Dat doen we als gelijkwaardige partners, met oog voor lokale verschillen en met respect voor elkaars dilemma's en mogelijkheden. We leggen vast wat onze ambitie is, hoe we daarnaartoe willen werken en spreken uit wat we van elkaar mogen verwachten.

Het convenant biedt ieder van ons bestuurlijk houvast als er keuzes gemaakt moeten worden. Het maakt de meervoudige maatschappelijke waarde van bibliotheekwerk zichtbaar en versterkt de positie van alle stelselpartners in het gesprek over prioriteiten en de besteding van middelen.

Het belang van bibliotheken wordt breed gedeeld. Het Rijk en provincie Gelderland hebben in hun coalitieakkoorden vastgelegd dat zij de bibliotheken willen versterken, en ook in ten minste 22 van de 51 Gelderse gemeenten is de bibliotheek opgenomen in het coalitieakkoord, in coalities van uiteenlopende politieke samenstelling.

We wachten niet op de wet, maar beginnen vandaag. Want er is al veel waarop we verder kunnen bouwen. Onze gezamenlijke doelen zijn urgent en komen voort uit de beloften die we in onze coalitieakkoorden provinciebreed en over de partijen heen aan de Gelderlanders hebben gedaan.

De beste bibliotheek voor elke Gelderlander

Onze ambitie? Iedere Gelderlander heeft nu en in de toekomst binnen redelijke afstand laagdrempelig toegang tot een professionele, eigentijdse bibliotheekvoorziening. Die bibliotheek sluit aan bij de specifieke behoefte van de lokale gemeenschap, o.a. door samen te werken met lokale maatschappelijke organisaties.

De toekomstbestendigheid van die voorziening is geborgd doordat de bibliotheek in staat wordt gesteld om de vijf wettelijke taken uit te voeren en daarbij het sectorale kwaliteitskader, de cao en de codes[1] na te leven. Bibliotheken weten zich passend en professioneel ondersteund door Rijnbrink. Zo kan elke Gelderlander blijven rekenen op zijn eigen 'beste bieb'.

1 Het gaat om de drie gedragscodes van de culturele sector. Dat zijn de Governance Code Cultuur (goed bestuur en toezicht), de Fair Practice Code (eerlijk werkgeverschap en eerlijke beloning) en de Code Diversiteit & Inclusie.

Veel gemeenten hebben al zo'n 'beste bibliotheek' of zijn goed op weg. Maar wie wil behouden wat hij heeft, blijft ontwikkelen. Niet naar de volgende norm, maar richting een wenkend perspectief. Naar een hoger Gelders peil en groeiende impact. Samen werken we aan een weerbaar en wendbaar bibliotheekstelsel.

Wat wij afspreken om onze doelen te bereiken

Om de Gelderse ambitie waar te maken, werken we aan de volgende vijf doelen. Daarmee bevestigen wij ook ons commitment aan het landelijke Bibliotheekconvenant 2024-2027.

1 **Vergroten van maatschappelijke impact**. De bibliotheek is de vaste en vertrouwde partner van de gemeente in het sociaal en cultureel domein, in het onderwijs en in welzijn. Zij organiseert en verbindt lokale allianties, zoals die tegen laaggeletterdheid en voor digitale inclusie. We zetten ons ervoor in om die maatschappelijke impact te vergroten. We streven naar een uitbreiding van het netwerk van Informatiepunten Digitale Overheid (IDO). Gemeenten en bibliotheken spannen zich samen in om kansengelijkheid te vergroten door zo veel mogelijk scholen gebruik te laten maken van de Bibliotheek op school (dBos). Rijnbrink kan daarbij helpen. Provincie Gelderland blijft zich actief inzetten voor Vaardig Vooruit, het provinciebrede programma voor bevordering van basisvaardigheden.
2 **Uitbreiden van bereikbaarheid en toegankelijkheid**. Een bibliotheek kan het meest voor de inwoners bereiken als ze letterlijk en figuurlijk dicht bij de mensen staat. Gezien de grote afstanden tussen de kernen in onze provincie, kan fysieke nabijheid een grote uitdaging zijn. Maar ook betaalbaarheid, toegankelijkheid voor mensen met een (fysieke) beperking, veiligheid en een uitnodigende huisvesting zorgen ervoor dat de bibliotheek binnen ieders bereik komt. Gemeenten en bibliotheken onderzoeken samen wat lokaal mogelijk en nodig is om de toegankelijkheid van het bibliotheekwerk te vergroten. Rijnbrink kan ondersteunen bij het ontwikkelen van nieuw beleid, bedrijfsvoering en bij het interbibliothecair leenverkeer.
3 **Bevorderen van professionele kwaliteit**. 'Een leven lang ontwikkelen' geldt ook voor bibliotheken zelf. De verbreding van dienstverlening en doelgroepen doet een groot beroep op de interne organisatie. Gemeenten dragen zorg voor voldoende financiering en duurzame huisvesting. Bibliotheken borgen kwaliteit via het certificeringskader Kwaliteit in beeld. Rijnbrink ondersteunt individuele bibliotheken en het Gelders bibliotheeknetwerk met advies, ontwikkeling van instrumenten, kennisdeling en innovatie.

4 **Werken aan een gezamenlijke taal, stuurgetallen en transparantie**. Om inzichtelijk te maken wat we gaan doen en wat we bereiken, en om met elkaar in gesprek te gaan over de gewenste ontwikkeling van het Gelders bibliotheekstelsel, gebruiken we gezamenlijke instrumenten. *Het Gelders format meerjarenplan Wsob* helpt gemeenten om bibliotheekbeleid aan andere maatschappelijke opgaven te verbinden. Het gemeentelijke meerjarenplan is ook het door de wet voorgeschreven middel om te onderbouwen hoe een gemeente de zorgplicht invult.[2] Rijnbrink voedt het *Gelders dashboard* met gegevens uit de meerjarenplannen en andere openbare bronnen. Het dashboard helpt ons van elkaar te leren. Het maakt inzichtelijk wat we als Gelders stelsel bereikt hebben (het *Gelders peil*), hoe we het doen ten opzichte van de rest van Nederland en waaraan we nog willen werken. We stellen jaarlijks een *ontwikkelagenda* vast. Deze beschrijft wat we gezamenlijk willen onderzoeken of ontwikkelen, bijvoorbeeld op het gebied van samenwerking met andere domeinen, impactmeting, kennisdeling en -ontwikkeling, doorontwikkelen van het dashboard, opbrengsten en kritische succesfactoren van multifunctionele accommodaties en organisaties.

2 Lees meer over de status van het Gelders format en hoe het gemeenten helpt op de site van VNG Gelderland.

5 **Kansen creëren door samenwerking**. Om de doelen 1 t/m 4 te realiseren, gaan we actief op zoek naar kansen om samen te werken en kennis te delen. Het gaat om samenwerking met en tussen stelselpartners, maar ook met andere maatschappelijke partners, op het gebied van bijvoorbeeld dienstverlening, huisvesting en bedrijfsvoering. Er is met name behoefte aan kennisdeling met en tussen gemeenten. Provincie Gelderland en Rijnbrink hebben de taak om hier samen met de andere stelselpartners invulling aan te geven.

Voor alle duidelijkheid

- Werken aan een ambitie is geen wedstrijd, maar een gezamenlijke inspanning waarin we elkaar versterken.
- Stelselpartners zijn gelijkwaardig. Ieder draagt bij vanuit de eigen rol en verantwoordelijkheid. Ieders bijdrage is nodig, omdat we samen het Gelders bibliotheekstelsel vormen.
- Gelijkwaardig is niet hetzelfde als gelijk. We hebben oog voor lokale verschillen. We accepteren dat die kenmerkend zijn voor Gelderland en gevolgen hebben voor de afspraken die we met elkaar kunnen maken. Met begrip voor elkaars dilemma's gaan we voor het hoogst haalbare.
- We maken het elkaar niet onnodig moeilijk. Waar mogelijk sluiten we aan bij wetgeving en bij landelijke en sectorale kaders, vermijden we extra administratie en gebruiken we zo veel mogelijk bestaande (openbare) data.
- De afspraken in dit convenant respecteren de autonomie en de bevoegdheden van de stelselpartners. Ieder houdt de vrijheid om eigen keuzes te maken over de inzet van middelen en over het eigen beleid.
- Provincie Gelderland toetst het bibliotheekwerk via het interbestuurlijk toezicht (IBT). Dat gebeurt uitsluitend op basis van de wettelijke zorgplicht en aan de hand van de gemeentelijke meerjarenplannen. Provincie Gelderland past geen interbestuurlijk toezicht toe op de afspraken in dit convenant.

Procedurele afspraken

De stuurgroep Gelders bibliotheekwerk bestaat uit vertegenwoordigers van de stelselpartners: een vertegenwoordiger vanuit het college van Gedeputeerde Staten (voorzitter), drie wethouders namens VNG Gelderland, drie directeur-bestuurders van bibliotheekorganisaties namens de SGB en de directeur-bestuurder van Rijnbrink. De stuurgroep is verantwoordelijk voor de uitvoering, evaluatie en doorontwikkeling van dit convenant. Ten minste jaarlijks onderzoekt de stuurgroep de ontwikkeling van het Gelders bibliotheekwerk en presenteert de uitkomsten aan de colleges van B&W, bibliotheken en Gedeputeerde Staten. Als de stuurgroep daarbij vaststelt dat dit convenant niet het gewenste effect heeft, of als een van de partijen zich niet aan de afspraken houdt, spreken partijen elkaar daarop aan om tot een oplossing te komen. Elke partij kan de andere partijen schriftelijk verzoeken het convenant te wijzigen. De wijziging behoeft de schriftelijke instemming van alle partijen.

Op initiatief van de stuurgroep komen vertegenwoordigers van alle stelselpartners minimaal één keer per jaar op bestuurlijk niveau bij elkaar om de voortgang van de uitvoering van het convenant te bespreken en acties door te nemen.

Gemeenten en bibliotheken binnen provincie Gelderland die het convenant niet bij de start ondertekenen, kunnen later toetreden door hiervoor een verzoek in te dienen bij de stuurgroep.

Voor de stuurgroep gelden daarnaast deze afspraken:
- De stuurgroep vergadert ten minste twee keer per jaar.
- De stuurgroep beslist op basis van consensus.
- De vergaderstukken van de stuurgroep worden openbaar gemaakt op de website van VNG Gelderland.
- De stuurgroep is niet bedoeld als orgaan voor geschilbeslechting tussen de stelselpartners.
- De stuurgroep kan de toelichting bij het convenant[3] tussentijds wijzigen. Een stelselpartner die een wijziging voorstelt, maakt dit schriftelijk kenbaar aan de stuurgroep, die hierover beslist tijdens de eerstvolgende vergadering.

3 De toelichting is een afzonderlijk document bij dit convenant. Zij beschrijft wie welke rol heeft, wat de wet vraagt, hoe de Gelderse instrumenten werken en hoe de stelselpartners samenwerken. De toelichting is niet ondertekend en wordt naast het convenant gepubliceerd op de websites van VNG Gelderland en Rijnbrink.

Status, looptijd en ondertekening

Dit convenant is een bestuurlijk instrument dat de samenwerking tussen de stelselpartners versterkt. Binnen gemeenten helpt het om het belang van bibliotheekwerk en van de zorgplicht over portefeuilles heen onder de aandacht te brengen. De stelselpartners bespreken het convenant met hun achterban en met andere betrokkenen. De afspraken in dit convenant zijn niet in rechte afdwingbaar.

Het convenant heeft een vaste looptijd van vijf jaar. Het gaat in op 20 januari 2027 en loopt tot 20 januari 2032. Deze looptijd geldt voor alle stelselpartners, ongeacht de dag van ondertekening. Voor een partij die later toetreedt, geldt dezelfde einddatum. Het convenant wordt stilzwijgend met een jaar verlengd als er voor het einde van de looptijd geen andere afspraken zijn gemaakt. De afspraken bewegen via de ontwikkelagenda mee met maatschappelijke veranderingen. Provincie Gelderland maakt dit convenant openbaar op grond van de Wet open overheid. De stelselpartners stemmen in met deze openbaarmaking. De stelselpartners zien af van het naar voren brengen van een zienswijze over deze openbaarmaking.

Ondertekening

Ter bekrachtiging van deze samenwerking ondertekenen alle stelselpartners het convenant digitaal in de eerste twee weken van januari 2027. Tijdens de Nationale Voorleesdagen, van 20 tot en met 31 januari 2027, presenteren de stelselpartners het convenant feestelijk in bibliotheken in diverse gemeenten. Het convenant gaat voor alle stelselpartners in op 20 januari 2027.

Aldus overeengekomen en ondertekend op de hieronder vermelde datum:

Bibliotheek

_____

Directeur-bestuurder

_____

_____

Datum: _____

Gemeente

_____

Wethouder

_____

_____

Datum: _____

Rijnbrink

Directeur-bestuurder

_____

_____

Datum: _____

Provincie Gelderland

Gedeputeerde

_____

_____

Datum: _____

Bijlage 1 Ondertekenaars

Overzicht van de gemeenten en bibliotheekorganisaties die dit convenant ondertekenen.

Bibliotheekorganisaties: Bibliotheek West-Achterhoek, Bibliotheek Oost-Achterhoek, Bibliotheek Poort van Gelre, Bibliotheek Berkel & IJssel, Bibliotheek Noordwest Veluwe, Bibliotheek Noord-Veluwe, de Zoomerij, Bibliotheek Barneveld, Bibliotheek Scherpenzeel, Openbare Bibliotheek Gelderland Zuid, Bibliotheek Wijchen, Cultura, de bblthk, Bibliotheek Rivierenland, CODA, Rozet, Liemers Kunstwerk! en Bibliotheken Gemeente Nijkerk.

Gemeenten: Aalten, Apeldoorn, Arnhem, Barneveld, Berg en Dal, Berkelland, Beuningen, Bronckhorst, Brummen, Buren, Culemborg, Doesburg, Doetinchem, Druten, Duiven, Ede, Elburg, Epe, Ermelo, Harderwijk, Hattem, Heerde, Heumen, Lingewaard, Lochem, Maasdriel, Montferland, Neder-Betuwe, Nijkerk, Nijmegen, Nunspeet, Oldebroek, Oost Gelre, Oude IJsselstreek, Overbetuwe, Putten, Renkum, Rheden, Rozendaal, Scherpenzeel, Tiel, Voorst, Wageningen, West Betuwe, West Maas en Waal, Westervoort, Wijchen, Winterswijk, Zaltbommel, Zevenaar en Zutphen.

Stichting Biblioservice Gelderland (Rijnbrink)

Provincie Gelderland

26 300 317